

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. Dr A. B. A. VAN KETEL, PROF. TH. LIMPERG JR.,
A. NIERHOFF, M. PIMENTEL EN H. R. REDER.

Rubriek Redacteuren: Examen-Vraagstukken: Drs Abr. Mey en Drs J. Paardekooper — Literatuur: Drs S. Kleerekoper — Beslechte Geschillen: Prof. Mr Ch. Zevenbergen — Uit de Financieele Huishouding der Overheid: J. H. Textor — Uit het Buitenland: F. Haarbosch, Ch. Hageman, Drs A. Th. de Lange, Drs W. P. den Turk — Efficiëntie: R. W. Starreveld — Belastingvraagstukken: J. O. van Gruisen — Nieuws inzake Wetgeving, Resoluties en Beslissingen op het gebied der Belastingen: Mr Dr E. Tekenbroek — Repertorium van Tijdschrift-Literatuur: L. A. Bakker, Drs M. Behrens, Drs G. L. Groeneveld en Drs P. James — Buiten de vaste rubrieken werden in de vorige jaargang bijdragen geplaatst van o.a. Drs P. J. H. J. Bos, Prof. Mr S. van Brakel, C. van der Burg, J. P. Croin, Mr P. J. Dam, Drs A. M. Groot, Prof. H. A. Kaag, Prof. Mr P. W. Kamphuisen, W. J. de Langen, Ir W. Maas Geesteranus, J. J. M. H. Nijst, Mr D. Simons, J. E. Spinosa Cattela, Dr J. G. Stridiron

SECRETARIS DER REDACTIE - Mr TH. LIMPERG
HEERENGRACHT 455, AMSTERDAM-C., TEL. 37814

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND
TELEFOON 77 — GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADRUK IS GEORLOOFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS. ———

VERSCHEINT MAANDELIJKS, BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—. FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. — MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHELEN
JAARGANG ———

INHOUD

Het Vde Internationale Accountantscongres te Berlijn (I) door G. P. J. Hogeweg	blz.	173
Enige critische opmerkingen aangaande de wet der af- nemende meeropbrengsten door J. H. Roetink J.Hzn.	„	175
De wijzigingen in de Omzetbelastingwet door W. Westra	„	179
Nieuws in zake wetgeving, resoluties en beslissingen op het gebied der belastingen Red. Mr. Dr. E. Tekenbroek	„	180
Wettelijk vruchtgenot — Het nut van een goede voor- raadadministratie — Berekening opbrengst vrij beroep — Waarde privé gebruik van auto — Afschrijving op een bedrijfsmiddel — Opneming van kasgelden door een groot-aandeelhouder van een N.V., waarin geen winst aanwezig is — Begroting naar op 1 Mei be- kende feiten (art. 14 I.B.) — Een getorpedeerde stich- ting — Gedeeltelijk niet in gebruik zijnd kantoor- gebouw — Verkeerde adresseering van een beroep- schrift — Ontbreken van een volmacht voor een cas- satie-procedure		
Uit het buitenland Red. F. Haarbosch, Ch. Hageman, Drs. A. Th. de Lange en Drs. W. P. den Turk Bescheiden (Duitschland), door Drs. W. P. den Turk	„	183
Verbod van het verschaffen van inlichtingen door het per- soneel aan den accountant Lastig geval, ingezonden door F. N. Glavimans met antwoord van Prof. Th. Limperg	„	183
Onderwerpen uit de financieele rekenkunde door C. W. van Dam van Polanen-Bleckmann	„	185
Boekbespreking Dr. H. A. Dambrink, Hoofdtrekken van het Privaat- recht, besproken door Mr. H. Mulderij	„	187
Repertorium van tijdschrift-literatuur op het gebied van accountancy en bedrijfshuishoudkunde	„	188
Boekenrepertorium	„	192

HET Vde INTERNATIONALE ACCOUNTANTS- CONGRES-BERLIJN

I

Van 19—23 September werd te Berlijn het Vijfde Interna-
tionale Accountants-Congres gehouden, waarvoor volgens de

lijst van deelnemers 33 Staten hadden ingeschreven. Het is
waarschijnlijk, dat al deze staten ook vertegenwoordigd waren,
hoewel de politieke spanning, die juist in de dagen vóór het
Congres dreigende afmetingen begon aan te nemen, velen er-
van heeft weerhouden naar Berlijn te gaan. Zij, die wel ge-
gaan zijn, (en daaronder waren een zeer groot aantal buiten-
landers), hebben zich daarover niet te beklagen.

Het Congres was door de Deutsche Wirtschaftsprüfer uit-
stekend georganiseerd, waarbij, zooveel als mogelijk was, alle
uiterlijke teekenen van de nationaal-socialistische wereldbe-
schouwing waren vermeden, en het gebodene, zoowel het alge-
meen maatschappelijke, als het wetenschappelijke, stond op een
waarlijk hoog peil. Een woord van grooten lof en warmen
dank mag aan de verschillende Commissies, die met de alge-
meene leiding en de leiding van de verschillende onderdeelen
waren belast, niet worden onthouden. Er is ongetwijfeld door
al die commissies hard gewerkt, en het succes daarvan is niet
uitgebleven.

Het Congres kwam bijeen in het gebouw van de Krol-Oper,
in de zaal, waarin ook de Rijksdagzittingen worden gehouden.
Dit gebouw bleek voor het doel alleszins geschikt, ook omdat
daar voor alle behoeften van secretariaat en bijzondere bespre-
kingen voldoende ruimten aanwezig zijn.

Als congresstalen waren aangewezen Duitsch, Fransch, En-
gelsch en Italiaansch, en door middel van een telefooninstal-
latie konden de congresdeelnemers elken spreker volgen in de
door den deelnemer gewenschte taal. Op 800 plaatsen was zulk
een installatie aangebracht.

Dr. *Otto Mönckmeier*, de algemeene voorzitter van het Con-
gres, opende op 19 September om half twaalf het Congres met
een welkomstwoord, waarin hij de samenwerking op de Inter-
nationale Congressen prees en waarin hij er op wees, dat inter-
nationaal aan de verhooging van de werkingsmogelijkheden
van het accountantsberoep moest worden gearbeid, ter bevor-
dering van een vredelievenden economischen opbouw over de
geheele wereld.

De Reichsrechtsführer Reichsminister Dr. *Hans Frank*, (be-
schermheer van het Congres), begroette het Congres namens
de Deutsche Regeering, bij afwezigheid wegens ziekte van den
Ministerpresident Göring. Hij schetste daarbij de verbonden-
heid van den privaatondernemer aan den staat, en de nood-

zakelijkheid voor de Wirtschaftsprüfer in het Rijk om het staatsbelang steeds in het oog te houden. Hij herinnerde aan de nieuwe Deutsche rechtsregelen, aan het prijsvormingsrecht, het Zwangskartell e.d. De verplichte balanscontrole, waaromtrent nog niet het laatste woord gesproken is, wordt ook beschouwd als een middel tot bevordering van de productie en als garantie voor bedrijfswetenschappelijke maatregelen van ordening. Hij schetste de Wirtschaftstreuhandler als een raadgever en vertrouwde voor alle vragen op bedrijfs- en belastinggebied, en gaf verder een overzicht van de Deutsche opvattingen over het van staatswege leiden van het bedrijfswezen en de doelstelling daarvan, ook in verband met in- en uitvoer.

De rede werd door alle aanwezigen met belangstelling aan-gehoord.

In de middagzitting werden in het bijzonder de buitenlandse bezoekers toegesproken, en werd namens hen door enkele leiders van buitenlandse delegaties het woord gevoerd.

Dinsdag 20 September begonnen de eigenlijke congresvakzittingen. Voor deze bijeenkomsten was een schema voor het presidium van de vergaderingen gemaakt, waardoor telkens een leider van een buitenlandse delegatie, een vergadering leidde, en andere de tweede en derde voorzittersplaats innamen. Nadat de ochtendzitting geleid was door den heer *Forbes* uit de Ver. St. van Amerika, werd de middagzitting geleid door den heer *Reder*, voorzitter van het Nederlandsch Instituut van Accountants, wiens openingsrede met luid applaus begroet werd. De heer *Reder* greep deze gelegenheid aan, om den Duitschen collega's zijn compliment te maken over de voortreffelijke organisatie van dit Congres en zijn erkentelijkheid uit te spreken voor de groote gastvrijheid, die de buitenlanders tot nu toe hadden ondervonden en zonder twijfel nog zouden genieten. Hij herinnerde aan de jaren van voorbereiding van het eerste congres van dezen aard in 1926 in Amsterdam, en vergeleek in het kort de moeilijkheden van toen en thans, daarbij meer in het bijzonder wijzende op het feit, dat de Deutsche collega's in de laatste jaren naast het voorbereidingswerk voor het congres een zoo omvangrijken arbeid hebben moeten verrichten voor de organisatie van het beroep en de in Duitschland gegroeide nieuwe verhoudingen. Hij sprak er tenslotte jegens de Deutsche collega's zijn vreugde over uit, dat de donkere wolken, die in den laatsten tijd veel dreigden te verstoren, tenslotte toch dit congres niet onmogelijk hebben gemaakt; in aansluiting hieraan vertolkte hij de geruststellende overtuiging, dat de congresarbeid vredesarbeid is in den waren zin van het woord.

De Woensdagmorgen zitting werd geleid door den heer Dr. *Peter van Aubel*, die als voorzitter van de Fachausschuss een groot aandeel in de voorbereiding van het wetenschappelijke deel van het Congres heeft gehad, en die zich ook als een bekwaam leider deed kennen. Als leiders der volgende vergaderingen traden op afgevaardigden van Italië, Frankrijk en Engeland, terwijl de sluitingszitting weer werd gepresideerd door den voorzitter van het Congres Dr. *Otto Mönckmeier*.

In de eerste zitting werd behandeld als eerste onderwerp: „Aktienrecht”. Er waren uit 10 verschillende landen referaten ingezonden, die tot een Generaal-referaat verzameld waren door Dr. *Semler*, Wirtschaftsprüfer in Duitschland. Het tweede onderwerp voor deze zitting was getiteld: „Planung in der Unternehmung”, met inzendingen uit 7 landen, verzameld tot een algemeen referaat door Prof. *L. Dumouillier*, Frankrijk.

De middagzitting was gewijd aan de behandeling van „Prüfung des Jahresabschlusses”, met referaten uit 9 landen en een Generalbericht van Prof. Dr. *Schmalz*, Wirtschaftsprüfer in Duitschland.

In de zittingen op Woensdag kwamen achtereenvolgens aan de orde:

- 1°. Voordracht van Prof. *Henrik Schybergson*, *Helsingfors*, getiteld: „Deutsche und Amerikanische Theorien des Rechnungswesens”.
- 2°. Voordracht van Privat-Dozent Dr. Dr. Dr. *Schranz*, *Budapest*, getiteld: „Internationaler Vergleich der betriebswirtschaftlichen Forschungen und Lehre”.
- 3°. Beruifsfragen des „Prüfungs- und Treuhandwesens”, over welk onderwerp 12 referaten uit verschillende landen waren ingezonden, tot een Generalbericht verwerkt door *G. P. J. Hogeweg*, accountant, Nederland.
- en 4°. in de middagzitting: „Konzernprüfung”, met referaten uit 7 landen, vereenigd tot een Generalbericht door *C. J. G. Palmour* F.C.A., Engeland.

De Donderdag was bestemd voor een bezoek aan Potsdam, waaraan door een zeer groot aantal deelnemers met hun dames werd deelgenomen. Teruggaande werd een boottocht over de Wannsee gemaakt, die, door heerlijk zomerweer begunstigd, zeer in den smaak der deelnemers viel.

Op Vrijdag 23 September werden weder drie onderwerpen aan de orde gesteld, nl.

- 1°. „Steuerprüfung”, referaten uit 9 landen, verzameld door *A. Stuart Allen*, F.S.A.A. Engeland.
- 2°. „Sonstige Prüfungs- und Beratungstätigkeit”, referaten uit 9 landen. Generalberichterstatter: *F. Soletti*, Rag. Comm. Italie.
- 3°. „Grundsätze der Kalkulation und öffentliche Preiskontrolle”; referaten uit 7 landen, verzameld tot een Generalbericht door *J. F. Forbes*, C.P.A., Ver. St. v. Amerika.

Wij mogen hier wel mededeelen, dat Nederland voor al deze onderwerpen, met uitzondering van „Konzernprüfung” referaten had ingezonden. De namen van de referenten zijn:

Beruifsfragen: *H. Munnik* N.I.V.A.

Planung: *J. P. de Haan* N.I.V.A.

Jahresabschluss: *T. Keuzenkamp* N.I.V.A.

Aktienrecht: Dr. *E. Tekenbroeck* V.A.G.A.

Sonstige Tätigkeit: Drs. *A. Th. de Lange* N.I.V.A. en Drs. *C. L. Spits* N.I.V.A.

Kalkulation und Preiskontrolle: Drs. *J. A. M. F. Lindner* V.A.G.A. en *W. C. Koppenberg Jr.* N.I.V.A.

Steuerprüfung: *W. N. de Blacy* N.I.V.A.

Vrijdagmiddag om half vijf begon de sluitingszitting, waarin, behalve door den congresvoorzitter, het woord gevoerd werd door den Reichsrechtsführer Reichsminister Dr. *Hans Frank* en een tweetal heeren van buitenlandse delegaties.

In deze zitting werd door Dr. *Mönckmeier* medegedeeld, dat door de Deutsche Congresleiding besloten was het volgende Congres te houden in Rome, op een nader vast te stellen tijdstip. Verder dat, voorloopig voor één jaar, een blijvend internationaal bureau in Berlijn zou worden gevestigd, tot welk bureau alle landen zich kunnen wenden om inlichtingen omtrent het beroep, litteratuur, enz. Duitschland neemt gedurende dit jaar de inrichting en de werking van dit bureau geheel voor zijn rekening, en doet een beroep op de medewerking van alle landen. Deze medewerking kan in de eerste plaats bestaan uit het op de hoogte houden van het bureau van alle belangrijke voorvallen het beroep betreffend in de verschillende landen en door het schenken aan dat bureau van een exemplaar van alles wat op ons gebied verschenen is, en nog verschijnt. Devisenmoeilijkheden maken het niet mogelijk, dat het bureau de geheele literatuur koopt en betaalt.

Het bureau is belast met de internationale werkzaamheden voor de voorbereiding van het volgende congres.

Uit dit verslag blijkt wel, dat een groot, misschien wel wat overladen programma is afgewerkt. Doordat de congresleiding er op stond punctueel op tijd elke zitting te sluiten, konden niet altijd alle debaters aan het woord komen, (waarvan dan

in den regel Duitsche debaters het slachtoffer waren), en moest ook de spreektijd zeer worden beperkt. Er is slechts één uitzondering gemaakt, wat de beschikbare tijd betreft, nl. voor het onderwerp „Berufsfragen”; de desbetreffende zitting werd op tijd vóór de middagpauze gesloten, maar na de pauze werden de besprekingen nog ongeveer een uur voortgezet.

In de middagpauze werden op verschillende dagen meerdere officiële lunches gegeven, waarvoor buitenlandse gedelegeerden uitgenoodigd werden. Een bijzonder karakter droeg de lunch van het Kommunal Wissenschaftliches Institut an der Universität in Berlin in samenwerking met de Kommunal Fachausschuss van het Institut der Wirtschaftsprüfer, waar een achttal vragen betreffende de controle van gemeenten en gemeentebedrijven aan de orde gesteld werden. Schrijver van dit verslag woonde deze lunch bij en had gelegenheid eenige Nederlandsche opvattingen daaromtrent mede te deelen. Doordat hier echter alles in drie talen moest worden vertaald, ontbrak de tijd voor een voldoende behandeling, hoewel den aanwezigen toch een inzicht in deze aangelegenheid werd gegeven.

Aan het slot van dit overzicht mag niet vergeten worden de „Bierabend” op Maandagavond te releveren, alsmede de schitterende ontvangst door de Reichsregierung van de daartoe genoodigde buitenlandse gasten op het Berliner Schloss, de ontvangst door den Oberbürgermeister van Berlijn op het Stadhuis en die door de Akademie für Deutsches Recht in het gebouw van de Akademie, bij welke laatste ontvangst den gastheer door den voorzitter van het N. I. v. A. namens de buitenlandse gasten dank werd gebracht.

Voor de dames van de deelnemers waren een groot aantal uitstapjes en bezoeken georganiseerd, die naar ons werd bericht, tot groote voldoening dezer dames verlopen zijn.

De voorstellingen in de Opera en de verschillende theaters gaven aan vele deelnemers met hun dames groot kunstgenot.

Aan het sluitingsbanket namen ongeveer 1200 deelnemers deel, en ook daar was de stemming alleraangenaamst. Er waren in den loop der week vele nieuwe relaties aangeknoopt, die gedurende dezen gemeenschappelijke maaltijd en het daarop gevolgde bal werden bevestigd.

In het volgende nummer zal ik van de verschillende behandelde vakonderwerpen een kort overzicht geven. G. H.

ENIGE CRITISCHE OPMERKINGEN AANGAANDE DE WET DER AFNEMENDE MEEROPBRENGSTEN

Men hoeft slechts verschillende school- en studieboeken erop na te slaan, om zich ervan te overtuigen, dat de betreffende auteurs er een grote verscheidenheid in formulering en opvatting op nahouden.

Prof. mr. dr. H. W. C. Bordewijk zegt in zijn *Grondbeginselen der Economie* (druk Juli 1933) op blz. 89 (handelende over de natuur als productiefactor):

„Want algemeen bekend uit de ervaring is de *wet der afnemende of verminderende meeropbrengsten* (law of diminishing returns), die het eerst is waargenomen in het landbouwbedrijf..... (weglating, R.). Later is men gaan inzien, dat deze wet niet tot den landbouw en den mijnbouw, waar men spoedig hetzelfde waarnam, is beperkt, doch de heele productie, dus ook de nijverheid, den handel en het verkeerswezen, omvat.”

Iets verder luidt het op blz. 89 en 90:

„Gaaf men nu langzamerhand, b.v. omdat de bevolking toeneemt, meer kapitaal en arbeid aanwenden op hetzelfde grondvlak, wat meestal gepaard gaat met een andere keus van producten, die voor hun teelt hogere eischen stellen (cursivering van mij, R.), dan zal men zien, dat eerst misschien nog de meeropbrengst in sterker reden toeneemt dan de meerkosten,

allengs *evenredig* toeneemt, tenslotte *minder dan evenredig* toeneemt. Wij kunnen dus spreken van toenemende meeropbrengsten, constante of evenredige meeropbrengsten en afnemende meeropbrengsten.”

Bij de zeer duidelijke tabellen op blz. 90 en blz. 91 zal men steeds denken aan éénzelfde soort product. Slechts de hoeveelheden van gelijksoortige producten zijn hier vergelijkbaar. Het door mij gecursiveerde kan dan ook beter vervallen en eventueel afzonderlijk worden besproken.

Het is ruimschoots de moeite waard, deze overzichtelijke tabellen en hun heldere, logische bespreking, wat hun strekking aangaat, grondig in zich op te nemen.

Wiskundig onjuiste aanduidingen, b.v. voor de eerste graad van intensiteit $a + b + c$, „waarbij a natuur, b kapitaal en c arbeid is,” vermijde men. Natuur, kapitaal en arbeid zijn immers niet in gelijknamige hoeveelheidseenheden uitgedrukt of tot zodanige eenheden herleid.

Het blijft een vraag van feitelijke aard, of het wel bestaat, dat de meeropbrengsten (bij gelijkblijvende, achtereenvolgens toegevoegde meerkosten) kunnen toenemen, tot nul kunnen dalen en zelfs in minderopbrengsten kunnen omslaan.

Hierbij is te denken aan hetgeen *dr. R. van Genechten* in zijn *Openbare Les* bij de toelating als privaaf-docent aan de Rijksuniversiteit te Utrecht (1928), getiteld *De Wet der Verminderende Meeropbrengsten*, op blz. 17 mededeelt:

„Verder stelde *Mitscherlich* vast, dat bij toevoeging van eenheden van den minimumfactor, de toeneming van de meeropbrengsten minder dan proportioneel was aan den toegevoegden minimumfactor.

Daardoor werd dus de fundeering van de wet der verminderende meeropbrengsten in het wezen van den plantengroei zelf gevonden.

Verder heeft *Mitscherlich* den invloed onderzocht, die de vegetatiefactoren, die, zonder in het minimum te zijn, hun optimum niet bereikt hebben, op de toeneming van het product uitoefenen. Hij stelde vast, dat ook deze factoren voor den plantengroei van beteekenis zijn, maar dat de beteekenis van hun toeneming des te grooter is, naar mate zij van nature minder aanwezig zijn;”

en voorts op blz. 26:

„Waar niet alleen de minimumfactor, maar ook de andere vegetatiefactoren invloed uitoefenen op het resultaat, kan men, wanneer vermeerdering van den minimumfactor niet mogelijk is, door overvloedige vermeerdering der andere factoren het resultaat verbeteren.”

Hieruit kan men dus concluderen, dat *alleen de wet der afnemende meeropbrengsten geldt*; en wel *steeds*, voor *elk technisch productiemiddel*.

Er is derhalve geen plaats voor een zgn. wet der toenemende of vermeerderende meeropbrengsten!!!

— Na kennisname van het bovenstaande moet hetgeen beveerd wordt door *mr. P. M. von Baumhauer & mr. J. A. Eigenman* in hun *Beginselen der Staatshuishoudkunde* (19de druk, Febr. 1936) op blz. 39 en blz. 91 als getuigend aan een verouderd standpunt worden aangemerkt en de formuleringen verwarring stichtend.

Op blz. 39 wordt nl. gesproken van *Wet van de verminderende bodemopbrengst*, waarop een noot: „In tegenstelling met de wet van de vermeerderende opbrengst, die in de nijverheid geldt, en waarover later bij de voortbrenging in het groot (blz. 91).”

Op blz. 91 heet het dan:

„Door al deze gunstige omstandigheden produceert men in het groot goedkoper dan in het klein, en ook voor de maatschappij is de ontwikkeling der grootindustrie voordelig, omdat deze een besparing geeft op haar productiekosten (*wet van de vermeerderende opbrengst*).”